

Meinbogi fyri menning av føroyskum jarðarbrúki:

Bestu dyrkilendini fara til vegir og húsagrundir

Teir, ið fáast við jørð, verða ikki eftirspurdur

— Tær flestu bygdirnar í Føroyum liggja við vágirnar, har tey bestu dyrkilendini eru. Tað, sum í dag verður útbyggt, fer fram júst á hesum lendi.

Til vegir og húsagrundir fara á henda hátt millum 30 og 50 kúfóður um árið, mest dyrkað jørð, so hetta fer einaferð at siggjast aftur, um vit ikki royna at verja um hesa jørðina

Soleiðis sigur stjórinn á Matrikulstovuni, Olávus Danielsen, í samrøðu við Sosialin.

Hann heldur tað verða skeivt, at jarðarmyndugleikarnir ikki verða eftirspurdur, tá kommunurnar fáa gjørdar planir eftir býarskipanarlógini.

Okkum tørvar eina ætlan

— Her átti fyrst at verið gjørd ein ætlan bæði innan- og uttangaðs, ið miðar imóti so væl sum gjørligt at verja bæ og lendi, ið er egnað til uppdyrking. Nú er í mongum føri so, at planlagt verður til øll onnur endamál, og so fær landbúnaðurin avlopið.

Í hesum døgum hevur verið tosað nógv um egið stráfóður, at føroyingar

sjálvir skulu nøkta tøvni á mjólk og kjøti. Olávus Danielsen heldur, at skulu føroyingar fáa eina munandi størri mjólka- og kjøtframleiðslu, so er neyðugt at framleiða meira stráfóður í Føroyum. Hann sigur, at tað sjálvandi er ein loysn at velja úr nýggjum, men tað, sum hevur verið velt úr nýggjum tey seinastu árin, vígar langt ifrá i-móti tí, sum fer til bygging av ymsum slag.

Bøurin kundi givið meira

— Kannar ein eftir, hvussu nógvan bæ teir bøndur eiga, sum hava neytini í dag, so sæst, at hetta er ein heilt lítill partur av innmørkini.

Veruleikin er so tann, at

varð gjørt brúk burtur úr bœnum, so var spurningurin loystur í sjálvum sær.

Trupulleikin í hesum máli eru tey sera fløktu eiginognaviðurskiftini. Bøurin er rættiliga smábýttur. Lá tann innlagdi bøurin í passaliga stórum eindum, og hann varð væl rikin, so var einki til hindurs fyri, at vit kundu havt neyt, ið framleiddu nóg mikið av mjólk til at nøkta tøvni.

Eingin bústaðarskylda

Vit spurdu nú stjórnan á Matrikulstovuni, um vit ikki eiga at hava bústaðarskyldu á jørð í Føroyum. Til hetta svarar hann, at í dag er eingin bústaðarskylda á jørð í Føroyum, og kanst tú eiga nógva jørð, uttan at tú er bundin til at gera nakað við jørðina.

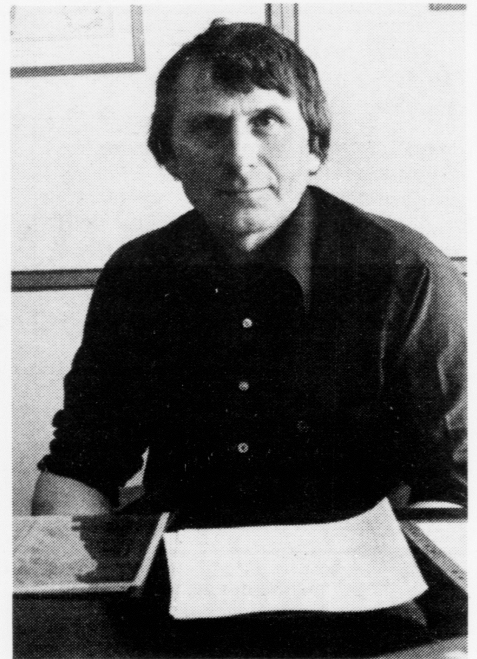
Olávus Danielsen sigur, at tað hevur verið uppá tal, at tann sonevnda uttanbíggað jørðin skal hoyra til tey fólkini, sum búgva á plássinum. Her verður serstakliga hugsað um útoyggjarnar. Skal fólk liva

á slikum plássi, er tað fyrst og fremst jørðin, og tað hon gevur av sær, sum tey skulu liva av. Her er tó enn galdandi tann skipan, at flytur fólk, verður tað tó ikki meira til tey, sum eftir eru. Tvørturímóti fáa hesi bert strið av at røkja ta jørðina, sum avbygdamaðurin eigur.

Festiskipanin avloađ

— Men bústaðarskyldan og aðrir grundleggjandi spurningar í jarðarpolitikki, sum skyldu at røkja sína jørð, spurningurin um sjálvt jarðarbytið, spurningurin um broyting í avloaði festiskipanini, ið ikki hóska til samfelagið, sum tað verður rikið í dag, eru politisk mál, ið mugu loysast í Løgtinginum.

Eitt stórmál er tó í ljósmála — landbúnaðarskúlin við royndarstöð. Hetta meta búnaðarmenn av alstórum týðningi, og sum fyrstu treytina fyri at menna hesa vinnuna aftur, sigur stjórinn á Matrikulstovuni at enda í hesi viðmerking til føroyskt jarðarbrúk.

Olávus Danielsen: — Eitt stórmál er tó í ljósmála — landbúnaðarskúlin við royndarstöð

Matrikulstovnurin og virki hansara

Her á opnu blaðsins í dag viðgera vit matrikulstovnin og virki hansara. Vit hava hitt stjórnan á Matrikulstovuni, Olávus Danielsen, og tosað við hann um tær báðar lógirnar, matrikuleringarlógina og útskiftingarlógina, sum sjálvr matrikulstovnurin arbeiðir eftir. Vit hava eisini tosað við hann um føroyskt jarðarbrúk í dag.

Útskiftingarlógin kom í 1926:

Útskiftingin setti steðg fyri sundurtæging av jarðarognum

Felagsskapur í jørð var einki eindemi her hjá okkum. Hetta var vanligt aðra staðni við og er tað lutvist framvegis enn, men spurningurin varð hildin frægast loystur við útskifting, ið setti steðg fyri áhaldandi sundurtæging av jarðarognum.

Í Danmark komu reglur fyri skiftið í 1770 árunum, og í komandi 70—80 árin fram til 1840 framdu teir útskiftingar fyri at kalla alt landið.

Fyrsta norska útskiftingarlógin er frá 1821,

tann fyrsta føroyska frá 1926, men tá hevði longu í fram móti 100 árum verið talan um at fremja útskifting í Føroyum.

Danir í Føroyum

Í 1846 kom ein landmálari til Føroya, A. V. Nyholm nevndur. Hann hevði gjørt seg kunnugan við føroysk jarðarviðurskifti og hevði gjørt sær eina meting um, hvussu málið skuldi loysast, m.a. við eini umfatandi kortlegg-

ing av allari innangarðsjørð og eftirfylgjandi skifti, men hann gjørdist sjúkur og doyði á ferðini.

Nøkur ár seinni kom annar landmálari til Føroya, ið eftir stutta ferð um oyggjarnar metti, at kostnaðurin fór at verða so stórus, at ikki kundi verða rátt til at fremja útskiftingina.

Landbúnaðarnevnd

Tann stóra landbúnaðarnevndin (1908—1911), ið

kom við uppskoti og áliti jarðarlöggávuviðvíkjandi, gjørdi eisini uppskot til útskiftingarlóg eftir norskar fyrirmynd, sum fyrirbils varð sett í gildi 15 ár seinni.

Byrjaðu í Fámjin

Danskir landinspektørar stóðu fyrri arbeiðinum í fyrstani og byrjaðu í Fámjin 1928, og vóru nakrar bygdir í Suðuroy skiftar í 1930-unum og norðanfjórð, Vestmanna,

har Liggjas Húsgarð sum fyrsti føroyingur verður formaður.

Steðgur til 1945

Nú kom aftur kostnaðurin av útskiftingum inn í myndina. Í Hvalba kostaði skiftið 90.000 kr. og hetta var nógur peningur miðskeiðis í 30-árunum. Steðgur kom nú í útskiftingina til Liggjas Húsgarð byrjaði í Hovi í 1945 og helt áfram í Vági og Sumba. Hann náddi tó ikki at gera øll hesi arbeið-

ini liðug, áðrenn hann doyði í 1951.

Eftir hann tók Jens í Dali við sum útskiftingarformaður, og var samstundis stjóri á Matrikulstovuni til 1963. Sjálv Matrikulstovan er stovnstett, eftir at heimastýrslógin kom í gildi 1948, tá jarðarbrúk gjørdist sermál.

Í dag eru skiftar 30 markatalsbygdir innangarðs, ella umleið 1000 merkur, og uttangaðs 42 markatalsbygdir við 1264 mörkum.